

زندان نیمه باز

مشخص شده که زندان‌ها نتیجه مثبتی در اصلاح مجرم نداشته‌اند به لحاظ این‌که پرونده‌های ما در کشور و مجرمان و محکومان زیاد هستند...

مشخص شده که زندان‌ها نتیجه مثبتی در اصلاح مجرم نداشته‌اند به لحاظ این‌که پرونده‌های ما در کشور و مجرمان و محکومان زیاد هستند به همین دلیل سال‌هاست مسئولان قوه قضائیه تأیید می‌کنند قضات کمتر حکم حبس بدهند اما می‌زنند؛ بینیم که اکثر مجازات ما یا شلاق است یا حبس و این زندان رفتن افراد با توجه به عدم امکاناتی که سازمان زندان‌ها دارد نه تنها نتیجه مطلوب را ندارد بلکه خودش مزید بر علت می‌شود.

به گزارش سلامت نیوز، روزنامه شهروند نوشت: در بسیاری از فیلم‌ها سینمایی خارجی بارها دیده‌ایم که برخی از مجرمان مدت زمانی که باید برای مجازات در زندان طی کنند را در خانه خود و کنار خانواده‌شان می‌گذرانند. اما محدودیت‌هایی برای آنها وجود دارد. به‌طور مثال اکثر مجرمانی که می‌توانند مدت زمان مجازات خود را در کنار خانواده‌شان باشند پابند مشکی الکترونیکی همراه دارند که برای این پابندها محدودیت‌های ترددی پیش‌بینی شده است. برخی از مجرمان اجازه ندارند از محدوده خانه خارج شوند. زیرا بلافاصله بعد از خروج از محدوده مشخص شده زنگ خطر پابند به صدا در می‌آید و نزدیک‌ترین پلیس به سراغ مجرم می‌آید تا ببیند علت خروج از محدوده چیست. تصور ما از طرح پابند الکترونیکی تنها به فیلم‌ها سینمایی خارجی محدود می‌شود اما جالب است بدانیم که طرح پابند الکترونیکی در کشورهای دیگر مدت زمان زیادی است اجرا می‌شود اما در کشور ما هنوز این طرح به مرحله اجرا نرسیده است.

کشور ما یکی از کشورهای است که در دنیا بیشترین تعداد عناوین مجرمانه را به خود اختصاص داده است و این موضوع را حجم بسیار بالای پرونده‌ها، قضات دادگاه‌ها، تأیید می‌کنند. به‌طوری‌که رئیس قوه قضائیه در گفت‌وگو با خبرنگار گویا که سال‌ها جاری به مناسبت هفته قوه قضائیه داشت، اعلام کرد: «در سال ۱۳۹۵، ۱۵ میلیون و ۳۰۰ هزار پرونده در قوه قضائیه به ثبت رسیده و رسیدگی به این پرونده‌ها دشوار است، به‌خصوص با توجه به کمبودهای قوه قضائیه در بحث منابع انسانی؛ اگرچه در این حوزه کارهای ارزشمندی شده ولی با وجود این کمبود رسیدگی به این رقم کار طاقت‌فرسای است».

تعداد بالای عناوین مجرمانه باعث می‌شود که هر کسی با یک دعوای بسیار ساده بتواند در صورت شاکی بودن نفر مقابل را برای مدتی به زندان ببرد. البته در چند سال اخیر برخی از قضات با دادن حکم جایگزین از حبس افراد جلوگیری کرده‌اند. اما وجود تعداد عناوین مجرمانه زیاد در ایران باعث شده که زندان‌ها با مشکل محدودیت ظرفیت روبه‌رو شوند و از طرفی هم نگهداری مجرمان در زندان‌ها هزینه‌های بسیار زیادی را به دوش دولت بگذارد. از سوی دیگر مجازات حبس برای افرادی که جرایم سنگینی ندارند می‌تواند تبعات مالی و روانی بسیار زیادی برای خود و خانواده‌ها، هاشان از جمله فروپاشی خانواده‌ها و ایجاد مشکل در تأمین هزینه‌های مالی خانواده به همراه داشته باشد. مهمتر از تمام اینها، معضلاتی است که مجرم با ورود به زندان دچار آن می‌شود، از جمله آنها یادگیری جرایم دیگر است.

وجود چنین معضلاتی باعث شد تا حقوقدانان و مسئولان قضائی به فکر راهی برای بیرون رفتن از این مشکلات بیفتند. یکی از راه‌ها، حل‌های جدیدی که برای جایگزین مجازات حبس پیشنهاد شد استفاده از پابند الکترونیکی بود. به همین منظور طرح استفاده از پابند الکترونیکی نخستین بار در نیمه دوم سال ۱۳۸۸ با هدف کنترل زندانیان و کاهش آسیب به خانواده زندانیان مطرح و در سال ۹۲ از سوی نمایندگان مجلس تصویب شد. هیأت وزیران بنا به پیشنهاد وزارت دادگستری و به استناد بند ۱۷، ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، معاون اول رئیس‌جمهوری آیین‌نامه نظارت و مراقبت الکترونیکی زندانیان واجد شرایط را برای اجرا ابلاغ کرد. براساس این آیین‌نامه، زندانیان جرایم تعزیری از درجه ۵ تا ۸، با نظر دادگاه، زندانیان محکوم به جایگزین‌های حبس با نظر دادگاه، زندانیانی که به مرخصی اعزام می‌شوند یا در زندان‌ها، باز، موسسات صنعتی، کشاورزی و خدماتی اشتغال دارند، زندانیان مشمول ماده ۲۲۷، آیین‌نامه اجرایی سازمان که به مرخصی اعزام

می‌شوند و براساس تصمیم دادستان یا شورای طبقه‌بندی؛ بندی، تکلیفی مانند عدم خروج در برخی از اماکن در حین مرخصی دارند و زندانیان جرایم تعزیری درجه ۵؛ تا ۵؛ با تشخیص و تأیید شورای طبقه‌بندی و موافقت مقام قضائی که تمام یا بخشی از محکومیت خویش را با لحاظ کردن شرایطی مانند فقدان سابقه جرایم عمدی، اشتغال در محل کار و عدم مشمولیت جرایم موضوع ماده ۲۲۱؛ آیین‌نامه اجرایی سازمان را سپری می‌کنند زندانیان مشمول این آیین‌نامه هستند.

این طرح به گونه‌ای است که اگر مجرمی از سوی دادگاه اجازه مجازات جایگزین حبس را داشت، می‌تواند با نصب پابند الکترونیکی دوران محکومیت خود را در خارج از زندان بگذراند. به این صورت که برای مجرم محدوده مکانی مشخصی تعیین می‌شود و تمام رفت و آمدهای او در مسیر یاب به وضوح برای مسئولان قضائی که وظیفه رصد کردن این موارد را دارند قابل رویت و پیگیری است. همچنین با اعلام خبر استفاده آزمایشی این طرح روی ۳۰۰ مجرم و نتایج مثبت آن از سوی مقامات قضائی در خردادماه؛ سال؛ جاری قرار شد که این طرح در ۶ ماه آینده در سراسر کشور اجرا شود. به همین دلیل بسیاری از مجرمان در انتظار استفاده از پابند برای گذراندن دوران مجازات خود در خارج از زندان هستند زیرا استفاده از این طرح می‌تواند راه؛ حل بسیار خوبی برای مشکلات به وجود آمده برای دولت و همچنین مجرمان جرایم تعزیری درجه ۵ تا ۸ باشد.

تأثیر مجازات جایگزین بیشتر از حبس است

عبدالصمد خرمشاهی حقوقدان و وکیل پایه یک دادگستری

یکی از وظایف قوه قضائیه اقدامات پیشگیرانه و همین‌طور اقدامات مراقبتی است. البته این موارد در کشورهای توسعه‌یافته از سال؛ ها قبل اجرا می‌شود و صرفاً مجازات متهمان و مجرمان مدنظر نیست بلکه اصلاح آنها هدف است. زیرا اگر قرار باشد با تمام مجرمان به نحوی برخورد شود که دیگر نتوانند در جامعه زندگی کنند و خودشان را تطبیق دهند اشتباه بزرگی است. بنابراین باید اولاً اقدامات پیشگیرانه صورت گیرد به این معنی که مجرمان حرفه‌ای یا کسانی که به عادت، رفتار خطرناک دارند تحت نظر باشند و رفتارشان بررسی شود که بعدها مرتکب جرم بزرگتری نشوند. بعد از آن اگر قرار است حکمی صادر شود به منظور تنبیه آن فرد و اصلاح فرد است و اجرای عدالت در جامعه است.

مشخص شده که زندان؛ ها نتیجه مثبتی در اصلاح مجرم نداشته؛ اند به لحاظ این؛ که پرونده؛ های ما در کشور و مجرمان و محکومان زیاد هستند به همین دلیل سال؛ هاست مسئولان قوه قضائیه تأیید می‌کنند قضات کمتر حکم حبس بدهند اما می‌بینیم که اکثر مجازات ما یا شلاق است یا حبس و این زندان رفتن افراد با توجه به عدم امکاناتی که سازمان زندان؛ ها دارد نه؛ تنها نتیجه مطلوب را ندارد بلکه خودش مزید بر علت می‌شود. یعنی افراد در زندان؛ ها از مجرمان حرفه‌ای؛ دستوره‌های تازه؛ ای می‌گیرند و این معضلی است بر معضلات دیگر جامعه. ضمن این؛ که خانواده آنها هم گرفتار معضل می‌شوند. این؛ که فلسفه زندان باز و یا زندان نیمه باز از قدیم بوده، این است که زندانی صرفاً در زندان نباشد و بتواند تحت شرایطی با خانواده خودش مراد داشته باشد و کار کند و خدمات آرایه دهد ولی رفت و آمد او تحت کنترل باشد. بنابراین پابندهای الکترونیکی به لحاظ نظارت و مراقبت در تردد این افراد بسیار خوب است. ضمن این؛ که اقدامات دیگری هم لازم است که نگذاریم اصلاً جرمی به وقوع بپیوندد. زمینه بروز جرایم را از بین ببریم و در کنار آن این اقدامات صورت گیرد والا صرف زندانی کردن مجرمان و بلااثر کردن آنها قطعاً تبعات خوبی در جامعه نخواهد داشت. زندانی شدن یک فرد یک خانواده را دچار معضل می‌کند ضمن این؛ که صرفاً در زندان بدون این؛ که کار مفیدی انجام دهد خودش مشکلی بر مشکلات جامعه اضافه می‌کند.

در قانون مجازات اسلامی ما یک سری حدود داریم که از احکام الهی است مانند شرب خمر یا قصاص که این حق؛ الناس است. یک سری هم مجازات؛ هایی هستند که قانونگذار به؛ عنوان مجازات؛ های تعزیری در نظر می‌گیرد و برای جرایم مختلف است. بنابراین ما قصاص را داریم، حدود را داریم و مجازات تعزیری را داریم که از درجه ۱ شروع می‌شود تا درجه ۸ تمام می‌شود. اما معمولاً جرایم سبک را تبدیل به جزای نقدی می‌کنند تا بررسی به درجه؛ های بالاتر که زندان؛ های سنگین دارد. این تعزیرات از سوی قانونگذار تعیین می‌شود و با مجازات؛ هایی که در حدود اسلامی است طبیعتاً فرق دارد ولی تمام مجازات؛ ها با هدف اصلاح مجرم و اجرای عدالت و سیاست کلی قوه قضائیه این است که زندان؛ ها به دلیل عدم امکانات خلوت؛ تر شود و مجازات جرایم سبک به جزای نقدی کاهش یابد و یا در قانون مجازات اسلامی به دفعات در مورد تعلیق مجازات؛ ها تأکید شده است. بسیاری از مجازات؛ های تا دو؛ سال حبس را قاضی می‌توان تعلیق دهد و یا در صدور حکم آن تعلیق دهد که من فکر می‌کنم این سیاست جایگزین کردن مجازات و یا تعلیق مجازات و یا تعلیق در صدور احکام می‌تواند نتیجه مثبت؛ تری نسبت به سایر مجازات؛ ها داشته باشد.

